

УДК 378

Резунова В. В.

викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук,
Дніпровський державний медичний університет
Дніпро, Україна

E-mail: valeriyarez@i.ua**ORCID:** 0000-0002-2492-2101**Нашиванько О. В.**

кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук,
Дніпровський державний медичний університет
Дніпро, Україна

E-mail: ovn2013@ukr.net**ORCID:** 0000-0001-9856-4397

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Анотація

Глобалізація зумовлює нові вимоги до професійної підготовки майбутніх лікарів, необхідною складовою якої стає іношомовна мовленнєва компетентність, важливим складником якої є фонетична компетентність.

У статті авторки аналізують ефективні методи формування іношомовної фонетичної компетентності майбутніх лікарів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Авторками розтлумачено базові для здійсненого дослідження поняття «іношомовна фонетична компетентність», під якою слід розуміти здатність людини коректно оформлювати свої висловлювання на звуковому та інтонаційному рівні та вміння розуміти мовлення інших за рахунок взаємодії фонетичних навичок, знань й усвідомленості.

Розкрито значення іношомовної фонетичної компетентності для майбутньої професійної діяльності лікарів.

Охарактеризовано основні складники фонетичної компетентності (фонетичні рецептивні й репродуктивні навички; фонетичні декларативні й процедурні знання про фонетичну сторону мовлення; фонетична усвідомленість) та фонетичні вміння (вміння правильно вимовляти звуки мови і мати чітку дикцію; вміння наголошувати слова відповідно до норм; вміння модулювати голос, змінюючи його інтонацію; вміння підлаштовувати темп мовлення відповідно до ситуації, аудиторії, мети висловлювання).

Доведено, що одним з найрезультативніших методів формування іношомовної фонетичної компетентності майбутніх лікарів є система вправ.

Визначено основні типи вправ для формування іношомовної фонетичної компетентності: робота зі словником щодо відтворення фонетичної транскрипції медичних термінів; вправи на звукові сполучення та артикуляцію; аудіювання та повторення медичних термінів; читання медичних діалогів та ролева гра.

Таким чином, розвиток іношомовної фонетичної компетентності через систему вправ сприяє поліпшенню вимови, розвитку слухової уваги, покращенню інтонації та ритму мови, розширює словниковий запас.

Ключові слова: іношомовна фонетична компетентність, складники фонетичної компетентності, фонетичні вміння, майбутні лікарі, система вправ.

Вступ. Глобалізація 21 століття поставила людство перед необхідністю активно використовувати іноземні мови для комунікації як в особистій, так і професійній сферах. Орієнтація закладів вищої освіти, в тому числі і медичної сфери, на світові тенденції призводить до європеїзації змісту і моделей навчання, що сприяє переосмисленню мети та завдань вивчення іноземної мови.

Іноземна мова є обов'язковою освітньою компонентною професійної підготовки лікарів, а формування іношомовної комунікативної компетентності є обов'язковою умовою професійної підготовки студентів медичних закладів вищої освіти.

Іношомовна комунікативна компетентність є багатокомпонентним поняттям, одним із головних в якій, на ряду з лексичною і граматичною, є фонетична компетентність. Невміння володіти комунікативно-фонетичним складником мовлення, відсутність чіткості у мовленні лікаря може призвести до порушення комунікації між доктором і пацієнтом, що в свою чергу унеможливить правильну діагностику та лікування.

Таким чином, формування іношомовної фонетичної компетентності лікарів є досить актуальною проблемою і потребує детального вивчення.

Мета статті – охарактеризувати найефективніші засоби формування іношомовної фонетичної компетентності майбутніх лікарів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні роботодавці в різних сферах, включаючи медичну, бажають бачити перед собою висококваліфікованого фахівця, який добре володіє не лише своїми професійними знаннями, а й із легкістю готовий до комунікації іноземною мовою [7].

Метою вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у медичних закладах вищої освіти є формування у здобувачів комунікативних мовленнєвих компетенцій та вміння застосовувати свої знання з іноземної мови для здійснення професійного іншомовного спілкування.

Фонетична компетентність є однією з ключових компетентностей, які необхідно формувати на заняттях із зазначеної дисципліни, оскільки вона, на думку дослідників, є головним складником в узгодженні з іншими мовними та мовленнєвими компетентностями [8].

Огляд наукової літератури дозволив охарактеризувати важливе для нашого дослідження поняття «іншомовна фонетична компетентність, під якою слід розуміти здатність людини коректно оформлювати свої висловлювання на звуковому та інтонаційному рівні та вміння розуміти мовлення інших за рахунок взаємодії фонетичних навичок, знань й усвідомленості [3].

Погоджуючись з думкою науковців, вважаємо, що до основних складників фонетичної компетентності слід віднести:

1) *фонетичні рецептивні (слухові) й репродуктивні (вимовні) навички* (автоматизовані мовленнєві дії, які забезпечують коректне звукове й інтонаційне оформлення власного мовлення й адекватне сприйняття звукового й інтонаційного оформлення мовлення інших тощо);

2) *фонетичні декларативні й процедурні знання про фонетичну сторону мовлення* (артикуляційно-акустичні характеристики фонем, модифікація звуків у під час мовлення, фонетична організація слів (склад, наголос), інтонація та її складники (мелодика, ритм, паузація, наголос, темп, гучність, тембр), транскрипція й інші умовні символи тощо);

3) *фонетична усвідомленість* (розуміння процесів формування власної фонетичної компетентності, аналіз фонетичної сторони свого мовлення з метою розуміння грубих відхилень від нормативної вимови та використання ефективних шляхів подолання й усунення фонетичних помилок тощо [3; 5].

Таким чином, до основних фонетичних вмінь, над удосконаленням яких необхідно працювати на заняттях з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» відносяться: вміння правильно вимовляти звуки мови і мати чітку дикцію; вміння наголошувати слова відповідно до норм; вміння модулювати голос, змінюючи його інтонацію; вміння підлаштовувати темп мовлення відповідно до ситуації, аудиторії, мети висловлювання [8; 9; 10].

Рівень сформованості іншомовної фонетичної компетентності залежить від ефективності обраних методів. Тож практика показує, що одним з найрезультативніших методів формування іншомовної фонетичної компетентності майбутніх лікарів є система вправ, яка орієнтована на специфічні вимоги професійної комунікації, враховуючи особливості вимови термінів, медичної лексики та загальних принципів фонетики іноземної мови.

Розглянемо типи вправ більш детально:

1. *Робота зі словником щодо відтворення фонетичної транскрипції медичних термінів.* (Представлення термінів з медичної лексики за допомогою фонетичної транскрипції та їх подальше відтворення в усному мовленні).

Наприклад, **Task 1. Choose the correct transcription for the term and give the definition** (Оберіть правильну транскрипцію терміна та надайте його визначення):

1. jaundice	a. /'jɔːndis/	b. 'dʒɔːndis/	c. /'dʒɔːndais/
2. hepatocyte	a. /hɪ'pætəsɪt/	b. /hɪ'peɪtə'saɪt/	c. /hɪ'pætə'sɪt/
3. duodenum	a. /'duː'diːnəm/	b. /'dʒuːə'diːnəm/	c. /'dʒuːə'diːnəm/
4. acid	a. /'æksɪd/	b. /'æsaɪd/	c. /'æksaɪd/
5. pruritus	a. /pruə'rtɪs/	b. /pru'rartəs/	c. /pruə'rartəs/
6. intestine	a. /ɪn'testɪn/	b. /ɪntes'tɪn/	c. /ɪn'testam/
7. feces	a. /'feɪsiːz/	b. /'fiːkiːz/	c. /'fiːsiːz/
8. disease	a. /dɪ'ziːz/	b. /dɪ'zaiːz/	c. /dɪ'siːz/
9. autoimmune	a. /'auːtəʊ'mjuːn/	b. /'əʊːtəʊ'mjuːn/	c. /'ɔːtəʊ'mjuːn/
10. severe	a. /sɪ'vɪərə/	b. /se'vɪər/	c. /sɪ'vɪər/
11. nausea	a. /'nɔːsiːə/	b. /'nauːsiːə/	c. /nɔː'siːə/
12. tachycardia	a. /'tækɪ'kɑːdiːə/	b. /'takɪ'kɑːdiə/	c. /'tækɑɪ'kɑːdiə/
13. urine	a. /uərɪn/	b. /'juərɪn/	c. /'juərəɪn/
14. tongue	a. /tʌŋg/	b. /tɒŋ/	c. /tʌŋ/
15. hypotension	a. /'haɪpəʊ'tenʃən/	b. /'hɪpəʊ'tenʃən/	c. /'haɪpəʊ'tensən/

Task 2. Find and correct the mistakes in the transcription of the following terms using the dictionary. Give the definitions for these terms (Знайдіть і виправте помилки в транскрипції наведених термінів. Дайте визначення цим термінам).

1. a lesion /'leːʒən/

2. vaginal /və'gməl/

3. *candidiasis* /ˌkændɪˈdiəsis/
4. *prematurely* /ˌpreməˈtʊəli/
5. *immunodeficiency* /ˌɪmjənəʊdeˈfisənsi/
6. *occur* /ˈɒkɜːr/
7. *pseudo-* /psuːəv-/
8. *susceptibility* /səskeptəˈbɪləti/
9. *yeast* /jeːst/
10. *procedure* /prəˈsiːdjʊə/

Task 3. Transcribe given terms phonetically and explain their meaning (Передайте подані терміни фонетично та поясніть їх значення).

1. *associated*
2. *sore throat*
3. *bronchiolitis*
4. *diabetes*
5. *headache*
6. *chronic*
7. *dyspnea*
8. *myalgia*
9. *syndrome*
10. *frequently*

2. *Вправи на звукові сполучення та артикуляцію.* (Виконання вправ на артикуляційні рухи для коректної вимови специфічних іноземних звуків, які відсутні в рідній мові студентів).

Наприклад, **Task 1. Put the word into the correct column. Some words can be used in two columns simultaneously, for example, anesthesia** /ˌænəsˈθiːziə/ or /ˌænəsˈθiːzə/. **One word can be used in none of them.** (Поставте слово в потрібну колонку. Деякі слова можуть бути використані в двох колонках одночасно, наприклад, анестезія /ˌænəsˈθiːziə/ або /ˌænəsˈθiːzə/. Одне з слів не підходить до жодної колонки).

Debris, anesthesia, vacuum machine, incision, thumb, tourniquet, concussion, technique, death rate, lesion, throat, limb, charcoal, digestion, stomach, character, chronic, physician, organ, injection, protrusion, seizure, jerking, measure, patient, thorax, geriatrician

Silent sound	/k/	/θ/	/ʒ/	/dʒ/	/ʃ/
<i>debris</i>	<i>technique</i>	<i>thumb</i>	<i>anesthesia</i>	<i>digestion</i>	<i>physician</i>

3. *Аудіювання та повторення медичних термінів.* (Прослуховування записів з правильною вимовою медичних термінів і їх повторення. Використання записів з іменами хвороб, лікарських засобів, процедур тощо).

Наприклад, **Task 1. Watch the video. Pay special attention to the pronunciation of the following medical terms.** (Подивіться відео. Особливу увагу звертайте на вимову наступних медичних термінів).

Medical specialists: *obstetrician, geriatrician, pediatrician, surgeon, anesthesiologist, urologist, gynecologist, oncologist, radiologist, physician*

Greek origin words: *stomach, chemotherapy, character, chronic, chemistry,*

Greek and Latin prefixes and plural forms of nouns: *fungi, alveoli, bacilli, hypotension, hyperglycemia*

4. *Читання медичних діалогів та ролева гра.* (Ведення діалогів між лікарем і пацієнтом або між лікарями з використанням медичних термінів, з акцентом на правильну вимову).

Наприклад, **Task 1. Read the conversation in pairs. Pay special attention to the pronunciation of medical terms.** (Прочитайте діалог в парах. Особливу увагу звертайте на вимову медичних термінів).

Doctor: Which of the children's infectious diseases have you suffered from?

Patient: I have had chickenpox.

Doctor: When did you have it?

Patient: I had chickenpox when I was ten.

Doctor: Which infectious diseases have you been vaccinated against?

Patient: I have been vaccinated against pertussis and measles. Probably against some others but I'm not sure.

Doctor: When were you vaccinated against these diseases?

Patient: I was vaccinated against them according to the routine schedule of vaccination: at 6 month and at the age of four. I don't remember that but my mom told me about that.

Doctor: Have you ever undergone any operation?

Patient: I underwent appendectomy in 2005. [1]

Таким чином, розвиток іншомовної фонетичної компетентності через систему вправ сприяє:

1) *поліпшенню вимови*: вправи допомагають здобувачам коректно вимовляти звуки, що є основою правильного акценту, а регулярне виконання вправ сприяє розвитку звукової чутливості та формуванню правильного мовного апарату;

2) *розвитку слухової уваги*: через тренування на розпізнавання фонем, інтонаційних структур і акцентуації мови студенти вчаться краще чути різницю між звуками та правильно їх відтворювати;

3) *покращенню інтонації та ритму мови*: фонетичні вправи допомагають удосконалити інтонаційні варіації та ритмічну структуру мови, що важливо для природного і виразного мовлення;

4) *розширенню словникового запасу*: вправи з фонетики часто пов'язані з вивченням нових слів і фраз, що розширює знання студентів і допомагає застосовувати нові форми у мовленні.

Висновки. Отже, процес формування фонетичної компетентності на заняттях з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є невід'ємним складником фахової культури майбутніх лікарів, адже практичне оволодіння іноземною мовою неможливе без правильної вимови.

Перспективами подальших розвідок вважаємо розробку системи завдань відповідно до рівня студентів для формування іншомовної фонетичної компетентності у процесі навчання іноземної мови за професійним спрямуванням.

Список використаних джерел

1. Аврахова Л.Я., Лавриш Ю. Е. English for Dentists : навчальний посібник для вищих медичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. Київ : Видавничий дім Асканія, 2008. 366 с.
2. Бігич О. Б. Сучасні підходи до формування іншомовної фонетичної компетентності в загальноосвітньому навчальному закладі. Сучасні тенденції фонетичних досліджень : збірник матеріалів Круглого столу (м. Київ, 12 травня 2017 рік). Київ : Міленіум, 2017. С. 154–157
3. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції. *Іноземні мови*. 2011. № 3. С. 3–14.
4. Мельник Т.В. Формування фонетичної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови. Актуальні проблеми сучасної науки. XLII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Вінниця, 6 квітня 2020 року. Ч. 5. С. 53–56.
5. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / за ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
6. Павлишин Г.Я. Модель формування іншомовної фонетичної компетенції у студентів-медиків при професійно орієнтованому вивченні англійської мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Вип. 30. С. 119–122.
7. Піддубцева О. І., Семак Л.А. Аналіз освітньо-нормативних вимог до формування лінгвосоціокультурної компетентності у майбутніх аграріїв. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2024. № 1. С. 119–225.
8. Derwing T. M., Munro M. J. Second language accent and pronunciation teaching: A research-based approach. *TESOL Quarterly*. 2005. No 39. P. 379–397.
9. Gordon J., Darcy I., Ewert D. Pronunciation teaching and learning: Effects of explicit phonetic instruction in the L2 classroom. *Proceedings of the 4th Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference*. Aug. 2012. (pp. 194–206). Ames, IA: Iowa State University.
10. Namozova D., Rashidova M. The importance of phonetic competence. *Oriental renaissance: innovative, educational, natural and social sciences*. 2023. No 3 (9). P. 141–144.

Rezunova V. V.

Lecturer at the Language Training and Human Sciences Department,

Dnipro State Medical University

Dnipro, Ukraine

E-mail: valeriyarez@i.ua

ORCID: 0000-0002-2492-2101,

Nashyvanko O. V.

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Language Training and Human Sciences Department,

Dnipro State Medical University

Dnipro, Ukraine

E-mail: ovn2013@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9856-4397

EFFECTIVE METHODS OF FOREIGN LANGUAGE PHONETIC COMPETENCE DEVELOPMENT OF FUTURE DOCTORS AT FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSE CLASSES

Abstract

Globalization imposes new requirements on the professional training of future doctors, a necessary component of which is foreign language speech competence, an important component of which is phonetic competence.

In the article, the authors analyze effective methods for forming foreign language phonetic competence of future doctors at foreign language for specific purpose classes

The authors explain the basic concept of "foreign language phonetic competence" for the conducted research, which should be understood as the ability of a person to formulate his statements correctly at the sound and intonation level and the ability to understand the speech of others through the interaction of phonetic skills, knowledge and awareness.

The importance of foreign language phonetic competence for the future professional activity of doctors is revealed.

The main components of phonetic competence (phonetic receptive and reproductive skills; phonetic declarative and procedural knowledge of the phonetic side of speech; phonetic awareness) and phonetic skills (the ability to correctly pronounce speech sounds and have clear diction; the ability to emphasize words in accordance with the norms; the ability to modulate the voice, changing its intonation; the ability to adjust the pace of speech in accordance with the situation, audience, and purpose of the statement) are characterized.

It is proven that one of the most effective methods for forming foreign language phonetic competence of future doctors is a system of exercises.

The main types of exercises for forming foreign language phonetic competence are determined: working with a dictionary to reproduce the phonetic transcription of medical terms; exercises on sound combinations and articulation; listening and repeating medical terms; reading medical dialogues and role-playing.

Thus, the development of foreign language phonetic competence through a system of exercises contributes to improving pronunciation, developing auditory attention, improving intonation and rhythm of speech, and expanding vocabulary.

Key words: foreign language phonetic competence, components of phonetic competence, phonetic skills, future doctors, system of exercises.

References

1. Avrakhova, L.Ia., & Lavrysh, Yu. E. (2008). *English for Dentists : Navchalnyi posibnyk dlia vyshchykh medychnykh navchalnykh zakladiv III–IV rivniv akredytatsii* [English for Dentists: a teaching manual for higher medical educational institutions of III–IV levels of accreditation]. K. : Vydavnychiy dim Askaniia [in Ukrainian].
2. Bihych, O. B. (2017). Suchasni pidkhody do formuvannia inshomovnoi fonetychnoi kompetentnosti v zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi [Modern approaches to the formation of foreign language phonetic competence in a general educational institution]. *Suchasni tendentsii fonetychnykh doslidzhen : zbirnyk materialiv Kruhloho stolu (m. Kyiv, 12 travnia 2017 rik)*. (pp. 154-157). Kyiv : Milenium [in Ukrainian].
3. Borysko, N. F. (2011). Metodyka formuvannia inshomovnoi fonetychnoi kompetentsii [Methodology for the formation of foreign language phonetic competency]. *Inozemni movy*, 3, 3-14 [in Ukrainian].
4. Melnyk, T.V. (2020). Formuvannia fonetychnoi kompetentsii studentiv na zaniattiakh z inozemnoi movy [Formation of phonetic competency of students in foreign language classes]. *Aktualni problemy suchasnoi nauky. KhLII Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia. m. Vinnytsia, 6 kvitnia. Ch.5*. (pp. 53-56) [in Ukrainian].
5. Nikolaieva, S.Yu. (2002). *Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh* [Methods of teaching foreign languages in secondary schools] / za red. S.Yu. Nikolaieva. Kyiv : Lenvit [in Ukrainian].
6. Pavlyshyn, H.Ia. (2014). Model formuvannia inshomovnoi fonetychnoi kompetentsii u studentiv-medykiv pry profesiino oriientovanomu vyvchenni anhliiskoi movy [A model for the formation of foreign language phonetic competency of medical students during professionally oriented study of English]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia «Pedahohika, sotsialna robota»*, 30, 119-122 [in Ukrainian].
7. Piddubtseva, O. I., & Semak, L.A. (2024). Analiz osvitno-normativnykh vymoh do formuvannia linhvosiotsiokulturnoi kompetentnosti u maibutnikh ahrariiv [Analysis of educational and normative requirements for the formation of linguistic and sociocultural competence in future agrarians]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Seriia «Pedahohika. Psykholohiia»*, 1, 119-225 [in Ukrainian].
8. Derwing, T. M., & Munro, M. J. (2005). Second language accent and pronunciation teaching: A research-based approach. *TESOL Quarterly*, 39, 379-397 [in English].
9. Gordon, J., Darcy, I., & Ewert, D. (2013). Pronunciation teaching and learning: Effects of explicit phonetic instruction in the L2 classroom. *Proceedings of the 4th Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference*. Aug. 2012. (pp. 194-206). Ames, IA: Iowa State University [in English].
10. Namozova, D., & Rashidova, M. (2023). The importance of phonetic competence. *Oriental renaissance: innovative, educational, natural and social sciences*, 3 (9), 141-144 [in English].